

- С. 7–13.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти, нова редакція 2020). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 13.03.2024).
 3. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (у дошкільному дитинстві). Київ: Освіта, 1998. 225 с.
 4. Литвишко О. М. Формування основ соціальної компетентності дітей 5–6 років засобами казки в дошкільних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Переяслав-Хмельницький, 2019. 286 с.
 5. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ: монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін.; за заг. ред. О. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.
 6. Шарапова Т.С. Соціально-психологічні особливості формування соціальної компетентності у дитини дошкільного віку. *Дошкільне виховання*. 2007. № 10. С. 8–13.

Данило Жирко

МОТИВ ШЛЯХУ ДО СЛАВИ У ДЗЕРКАЛІ МІКРОНАРАТИВУ (НА МАТЕРІАЛІ БІОГРАФІЇ РОБЕРТА ОППЕНГЕЙМЕРА ТА ЇЇ УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ)

У контексті постмодерністської наратології [3] мікронаративи тлумачать як найдрібніші, часто непомітні, але вигадливо сплетені нитки оповіді, які складають великий гобелен наративу. Ці розповіді функціонують як окремі смислові одиниці тексту, кожна з яких робить свій внесок у загальну зв'язність і значущість більшої наративної структури. Що стосується біографії, мікронаративи у творах цього жанру відіграють ключову роль у висвітленні багатогранних аспектів життя людини. Вони слугують цеглинками, на яких будується наративна споруда біографії, що дає змогу поглянути на нюанси характеру героя, обставин його / її життя та особистісного розвитку. Спираючись на мікронаративи, біографи отримують можливість вийти за межі поверхневих подій і хронології, заглиблюючись у психологічний, соціальний і культурний контексти, які формують досвід і вчинки людини.

По суті, структура біографії, відображена у структурі і змісті твору, становить низку мікронаративів. Звертаючи увагу на складну взаємодію між окремими епізодами, подіями та важливими моментами життєпису, біографи *формують*, а дослідники *реконструюють* наративну мозаїку, яка відображає багатство і складність життя суб'єкта. Більше того, ретельне розташування та зіставлення мікронаративів у структурі біографічного

твору дозволяє авторам досягати тематичної узгодженості, вибудовувати моделі поведінки та висвітлювати основні траєкторії особистісного зростання та трансформації описуваної особи. Таким чином, вивчення мікронаративів дає неоціненну інформацію про мистецтво й ремесло біографії, що збагачує наше розуміння як екзистенційної суті окремих відомих постатей, так і ширшого людського буття.

У книзі Кая Берда та Мартіна Шервіна «American Prometheus: The Triumph and Tragedy of J. Robert Oppenheimer» [2] («Оппенгеймер. Тріумф і трагедія Американського Прометея» [1]) фігурує титан Прометей, образ котрого є стрижнем мітологічного мікронаративу у полотні цілісного біографічного наративу.

Перші згадки про Прометея зустрічаються у творі Гесіода «Теогонія» («Походження богів»), де він зображується як «скромний претендент на всемогутність Зевса та трикстер» [4]. У «Роботах і днях» того ж автора Прометей виступає як «причина людського нещастя» [4]. Якщо взяти ширший контекст, ця історія розгортається після перемоги Зевса над Кроносом, що може слугувати поясненням бажання титана помститися Зевсу. Переосмислення образу Прометея як Просвітителя та символу загрозливого наукового прогресу почалося за доби Романтизму або Просвітництва [5]. Персі Біші Шеллі при написанні драми «Звільнений Прометей» надихався твором Есхіла «Прометей закутий». Мері Шеллі у своєму «Франкенштейні, або Сучасному Прометееві» зображує його як пихатого винахідника та символ руйнування. Отже, існують два різних тлумачення образу Прометея: як символу надії на цивілізацію та як титана, що заклав іскру до руйнування [5].

У біографії авторства Кая Берда та Мартіна Шервіна ім'я Прометея згадується лише у назві книги та передмові до неї. Роберта Оппенгеймера порівнюють із грецьким титаном: “Like that rebellious Greek god Prometheus – who stole fire from Zeus and bestowed it upon humankind, Oppenheimer gave us atomic fire” [2] – «як Прометей вкрав вогонь у Зевса і подарував його людям, так і американський фізик подарував людству атомний вогонь» [1, с. 20]. Хоча у самому тексті прямих посилань до Прометея годі шукати, там можна знайти посилання на інтелектуальну та духовну силу Оппенгеймера.

Наприклад, у тексті двічі повторюється фраза “Bohr was God and Oppie was his prophet” [2] – «Бор був Богом, а Оппі – його пророком» [1, с. 205, 314]. Йдеться про царину квантової фізики. У розглянутій біографії людей науки прирівнюють до богів, які, на відміну від звичайних людей, здатні на неможливе. У слово «пророк» вкладається значення «послідовник». Пізніше Філіп Моррісон – американський астрофізик, який брав участь у Мангетенському проєкті, – охарактеризує Роберта дещо інакше: “Oppenheimer had changed. He thinks he’s God” [2] – «Оппенгеймер змінився. Він вважає себе Богом» [1, с. 412]. Крім того, у книзі багато

йдеться про містичність персони Оппенгеймера, який, поряд із квантовою механікою, цікавився не тільки європейською літературою, а й східними філософіями і містицизмом, що додає дрібки таємничості і сакральності фігурі науковця.

У другому розділі біографії у цьому смислі увагу привертає цитата американського фізика професора Гарвардського університету Персі Бріджмена: “... he is now idolized as a scientific god through most of Europe” [2] – «Зараз у більшій частині Європи йому [Бору] поклоняються як науковому богові» [1, с. 56]. Поняття «науковий бог» може символізувати постать, яка втілює дух відкриттів, розширює межі людського розуміння та здійснює трансформаційні прориви у певній галузі знань. У біографії Роберта Оппенгеймера прагнення людини до знань та інновацій порівнюється із зухвалою і сміливою вдачею Прометея. Подібно до титана, вчений може кидати виклик усталеним нормам і конвенціям, наважуючись досліджувати невідоме й підважувати загальноприйнятту мудрість у пошуках істини. Їхній внесок у науку можна розглядати як подарунок людству, що відкриває нові знання, пропонує нові технології та вирішення нагальних проблем.

Водночас зв'язок між поняттям «науковий бог» і образом Прометея може також поширюватися на наслідки й відповідальність, які приходять разом із володінням такою владою і знаннями. Подібно до того, як Прометей був покараний за свою непокору богам, науковець може зіткнутися з етичними дилемами, негативною суспільною реакцією або особистими труднощами через свої новаторські відкриття. У творі автори заглиблюються у складнощі балансування між прагненням до наукового прогресу та етичними міркуваннями й моральними наслідками винаходу Оппенгеймера.

Порівняння Оппенгеймера із Прометеем також можна тлумачити крізь призму неоднозначності обидвох образів. У дискурсі грецької мітології Прометей постає як суперечливий персонаж, який чи то подарував людям надію на цивілізацію, принісши вогонь, чи то своїми діями став причиною багатьох лих, які разом із ним приніс прогрес. Свідомі цієї неоднозначності, Кай Берд та Мартін Шервін, вірогідно, перенесли її на постать фізика-ядерника.

Отже, мікронаратив, зокрема мітологічний, – це інструмент, за допомогою якого можна розкрити різні аспекти особистості та її життєвого шляху. Завдяки уважному прописуванню цих ниток оповіді біографи схильні створювати комплексні та глибокі наративи, які розкривають сутність та значущість життя суб'єкта. Вписаний у біографічний твір чільний образ Прометея допомагає читачеві як оригіналу, так і перекладу прорефлексувати життєві траєкторії Роберта Оппенгеймера. Не лише крізь призму наукового внеску вченого, а й суспільної моралі та етики.

Перспективи подальших досліджень цієї проблематики стосуються власне мовних аспектів втілення зазначеного мікронаративу та шляхів їх відтворення у перекладі.

Список використаних джерел

1. Берд К., Шервін М. (2023). *Оппенгеймер. Триумф і трагедія Американського Прометея*; пер. з англ. Н. Яцюк. Київ: Видавництво Букшеф.
2. Bird, K., & Sherwin, M. J. (2021). *American Prometheus: the triumph and tragedy of J. Robert Oppenheimer*. New York: Vintage Books, A Division of Random House.
3. Hassan, I. (1987). *The Postmodern Turn: Essays in Postmodern Theory and Culture*. Columbus: Ohio State University Press.
4. Noujeim, E. (2015, June). About Zeus, Prometheus, and the punishment of the latter – Part One. Knowledge mix blog. [Wordpress]. URL: <https://knowledgemix.wordpress.com/2015/06/12/about-zeus-prometheus-and-the-punishment-of-the-latter-part-one/>
5. Scott, A. O. (2023, October). *Are fears of A. I. and nuclear apocalypse keeping you up? Blame Prometheus*. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2023/10/21/books/review/robert-oppenheimer-john-von-neumann-prometheus.html>

Ісько Тетяна

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МАТЕМАТИЧНИХ СЕРВІСІВ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ З ПАРАМЕТРАМИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ УЧНІВ МАТЕМАТИКИ

У процесі постійного розвитку сучасної математичної освіти, особливу увагу привертають різноманітні програмні засоби для розв'язування математичних задач. Таке програмне забезпечення як Derive, Matlab, Mathcad, Maple та Gran є досить відомим та широко використовуються серед педагогів, студентів та учнів. Вони мають низку переваг та можливостей, які допомагають у розв'язанні різних математичних завдань.

З огляду на швидкі темпи розвитку комп'ютерної та мобільної техніки, почали з'являтися та вдосконалюватися програмні засоби, що поєднують у собі передові технологічні рішення та інноваційні підходи до навчання. Одними із найвідоміших серед них є GeoGebra та Desmos, які представляють собою систему динамічної математики, розроблену спеціально для навчання математики на різних рівнях освіти. Вони забезпечують користувачів інструментами для роботи з геометрією, алгеброю, таблицями, графіками та іншими математичними об'єктами у